

MOBIL- OCH NÄTBASERADE HJÄLPMEDEL SOM STÖD FÖR
SJÄLVSTÄNDIG SPRÅKINLÄRNING HOS GYMNASISTER

Sara Pönkkö

Kandidatavhandling i svenska språket

Humanistiska fakulteten

Uleåborgs universitet

Maj 2023

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	4
1.1 Syfte	5
1.2 Material och metod.....	5
2 TEORETISK BAKGRUND	7
2.1 Själständigt inläring	7
2.2 Mobilt lärande och mobilassisterad språkinläring.....	8
3 ANALYS OCH RESULTAT.....	10
3.1 Typ av hjälpmedel och språkval	10
3.2 Användningen av hjälpmedel.....	13
3.3 Attityder jämfört med traditionell inläring	15
3.4 Nyttan med mobil- och nätbaserade hjälpmedel	17
3.5 Utmaningar med mobil- och nätbaserade hjälpmedel	19
4 SAMMANFATTANDE DISKUSSION.....	21
LITTERATURFÖRTECKNING.....	24
BILAGA. Enkät för gymnasister	26

FÖRTECKNING ÖVER FIGURER OCH TABELLER

FIGUR 1. Mest använda mobilapplikationer	11
FIGUR 2. Mest använda andra tjänster.....	12
FIGUR 3. Språk för självständiga studier	13
TABELL 1. Regelbundenhet och planering av studierna	14
TABELL 2. Situationer och platser för studier	15
TABELL 3. Attityder till inlärningsmetoder	16
FIGUR 4. Inlärd språkområden.....	17

1 INLEDNING

Att studera självständigt har blivit ett allt populärare sätt att lära sig ett språk. Man kan till exempel studera genom att läsa olika läroböcker och göra olika övningar. Eller det kan ske i verkliga situationer i vardagen eller man kan frivilligt söka efter möjligheter att använda ett språk tillsammans med någon annan. En bra sak som har kommit med självständig språkinlärning är att man betonar tillgången till studier för alla oavsett tidigare utbildning eller möjligheter att lära sig nytt i traditionella utbildningsmiljöer. Även asynkron inlärning och flexibilitet är viktiga egenskaper. Det finns även möjligheter att studera sällsynta språk som inte lärs ut allmänt i skolor och andra institutioner.

När internet har blivit allt viktigare och kommunikationen har flyttats över till mobila enheter, används mobiltelefoner även för användningen av läromedel. Kanske ett av det mest kända hjälpmedlet är mobilapplikationer som Duolingo, Memrise, Busuu och flera andra. Ett mycket brett urval av material finns också tillgängligt på YouTube genom kanaler dedikerade till lyssnings-, läs- och skrivövningar samt råd om att lära sig självständigt. Utöver dessa kan språkinlärning ske på specialiserade webbplatser och sociala mediekkanaler, som är lättillgängliga, ofta gratis eller billiga.

Mobilt lärande har redan vuxit till ett omfattande eget område. Det kan också vara svårt att definiera begreppet *mobilt lärande* eftersom området utvecklas ständigt. Även termen *mobil* har olika betydelser beroende på sammanhanget. (Kukulka-Hulme, 2009:157–159) Ett viktigt ämne för kritik är dock att materialet för inlärningen är i verkligheten detsamma som när man lär sig genom tryckta medier och den största skillnaden är användargränssnittet (Komppa & Kotilainen, 2019:117).

Denna kandidatavhandling fokuserar på att upptäcka vilken typ av mobil- och nätbaserade hjälpmedel gymnasister använder för att lära sig ett språk utanför klassrummet. Utöver ett urval av hjälpmedel kommer det också att diskuteras hur gymnasisterna utvärderar användbarheten och nödvändigheten av dessa hjälpmedel. Även om inlärning med hjälp av internet kan stödja inläraren med svårigheter med språkinlärning är det viktigt att veta om gymnasister tycker att nätbaserad inlärning är mer motiverande eller lättare än inlärningen med traditionella metoder.

1.1 Syfte

Syftet med denna kandidatavhandling är att forska hur gymnasisterna använder mobil- och nätbaserade hjälpmedel som stöd för självständig språkinläring. Fokuset ligger på användning av internet och mobila enheter med avsikt att lära sig ett språk självständigt. Det betyder att till exempel läxläsning och informationsinhämtning för uppgifter till skolan beaktas inte.

Forskningsfrågorna är följande:

1. Vilken typ av mobil- och nätbaserade hjälpmedel använder gymnasisterna?
2. Vilka vanor och attityder finns det för att använda dessa hjälpmedel?

1.2 Material och metod

Materialet för denna undersökning kommer från en anonym Webropol-enkät som delas ut till gymnasisterna. Den består av tio frågor (utan frågan om samtycket), varav sex är slutna och fyra är öppna. Frågorna är uppdelade i två avsnitt, *hjälpmedel* och *attityder*. I avsnittet om hjälpmedel reder frågorna ut vilka olika språkinläringstjänster på mobiltelefonen och nätet gymnasisterna möjligen använder. Respondenterna kan först välja alla tjänster som de har erfarenhet av. De kan också lägga till allt som inte var listade i enkäten. Detta första avsnittet hjälper att besvara den första frågan (*Vilken typ av mobil- och nätbaserade hjälpmedel använder gymnasisterna?*).

Den andra frågan (*Vilka vanor och attityder finns det för att använda dessa hjälpmedel?*) kommer att besvaras i det andra avsnittet om attityder. I dessa slutna och öppna frågor tillfrågas respondenterna om sina erfarenheter av de tjänster som de har använt och hur mobil- och nätbaserade hjälpmedel jämförs med traditionella inlärningsmetoder. Dessutom utreds hur användningen av hjälpmedel framgår i vardagen bl.a. i regelbundenhet och i olika situationer. Alla tre påståenden i fråga 6 baserar sig på påståenden 1, 4 och 7 på A-MALL-instrumentet som är utvecklat av Gonulal (2019a:746). Enkäten är bifogat som en bilaga.

Eftersom resultaten av enkäten är både numeriska och textbaserade kommer de att behandlas med både kvalitativa och kvantitativa metoder. Särskilt frågorna i hjälpmedelssektionen ger numeriska data som kan presenteras med tabeller. Den primära forskningsmetoden är en kvantitativ och kvalitativ innehållsanalys (Krippendorf, 2019:24–31). Syftet med svaren på respondenternas fritexter är att först samla in kvantitativ information och kategorisera de ämnen respondenterna nämner. Därefter granskas svaren med hur dessa ämnen värderas och vilka betydelser respondenterna ger dem.

Enkäten är anonym och det är omöjligt att koppla svaren till en viss person. Materialet samlar inte in direkta eller känsliga identifieringsuppgifter. Enskilda läroanstalter nämns inte i materialet eller när resultaten rapporteras. När man hänvisar till fritextsvaren undviker man citat som skulle kunna leda fram till respondents identitet. Materialet förvaras i en skyddad miljö. Om uppgifterna i enkäten läckte ut skulle riskerna för uppgiftslämnarna vara små.

2 TEORETISK BAKGRUND

I detta kapitel behandlas tre grundläggande termer och de dimensioner som hör samman med dem. Till självständiga studier hör väsentligen färdigheter i självstyrning och metakognition. Dessutom kommer jag att observera vilka egenskaper MALL-undersökningarna har undersökt.

2.1 Självständig inläring

I Whites (2008) översikt över litteratur om självständig inläring definieras fenomenet som studier där individen utvecklar sina färdigheter på målspråket ofta ensam, utan lärarens närvaro. Viktigt i studierna är inlärares självständighet och förmåga att bedöma och styra sina egna studier och inläring. Självreflektion kan vara målet för studierna eller den utvecklas ständigt under studierna. (White, 2008:2)

Självreflektion är en del av metakognitiva färdigheter. I kontexten för språkinläring betyder metakognition hur inlärares bedömer sina egna tankeprocesser och inläringen av språk i allmänhet (Victori & Lockhart, 1995:223–224). Till exempel visade Cotteralls och Murrays (2008) undersökning att målmedvetet självständigt lärande med hjälp av olika kognitiva strategier och hjälpmaterial ökar elevernas självkänsla för sin identitet som en språkinlärare. Deltagarna lär sig nyttiga färdigheter på relativt kort tid. (Cotterall & Murray, 2008:37, 42–43)

En annan viktig aspekt är självstyrning. Detta innebär att inlärares styr och reglerar sin verksamhet för att uppnå sina mål. De praktiska medlen är självständighet, självkontroll och självdisciplin. (Grönlund, 2011:30) Likadana teman handlar inom självreglerad inläring (*self-regulated learning*, SLR), som Zimmerman (2008) beskriver som en process där inlärares utvecklar sina akademiska förmågor genom att sätta upp mål, använda lämpliga strategier och följa sin effektivitet. Den viktigaste faktorn för självstyrt lärande är elevens egen aktivitet: oavsett om det gäller att välja en lämplig inlärningsstrategi eller att söka hjälp, måste inlärares vara proaktiv i sin verksamhet. (Zimmerman, 2008:166–167)

2.2 Mobilt lärande och mobilassisterad språkinläring

Traxler (2005) beskriver mobilt lärande som "utbildning där den enda eller dominerande teknologin är bärbar". Som skillnaden mellan e-lärande och mobilt lärande den utrustning som används där: e-lärande används av stationära datorer, men inom mobilt lärande följer utrustningen med. Dessa kan vara t.ex. telefoner och dess kommunikationssystem som SMS och MMS. Mobilt lärande kan också beskrivas med ord som *spontan, bärbar, informativ* och *personlig*. (Traxler, 2005:262–263)

Mobilassisterad språkinläring (*mobile-assisted language learning, MALL*) delar vissa likheter med datorstödd språkinläring som har studerats under en längre tid, men med skillnaden i de verktyg som används: mobilt lärande sker med hjälp av bärbara enheter som mobiltelefoner, och särskilt enligt undersökningar innan 2008, också MP3-spelare och handdatorer. (Kukulka-Hulme & Shield, 2008:273) År 2014 erkände Burston sex kategorier av möjliga hjälpmedel: mediaspelare, smarttelefon, mobiltelefon, telefonkommunikation, PDA (personal digital assistants) och webb. (Burston, 2014:105–109)

Flera forskare har erkänt att mobilt lärande är spontant och fritt i tid och rum. Till exempel Miangah och Nezarat (2012) beskriver mobilassisterad inläring som spontan, informell, anpassad och allmänt utbredd. De presenterar bristen på fritid som orsaken till spridningen av mobilt lärande: människor lär sig nya saker med sina mobila enheter när och var som helst i stället för att studera traditionellt i ett klassrum. Mobiltelefoner är också enheter som låter inläraren styra allt lärande. (Miangah & Nezarat, 2012:309–310) På så sätt kan inläringen vara fortgående och spontan i olika sammanhang (Kukulka-Hulme & Shield, 2008:273). Även sociala medier, som flera av oss använder regelbundet i vardagen, kan fungera som en miljö för språkinläring (t.ex. Gonulal, 2019b:309–310).

Enligt Burstons (2014) utredning är över 90 % av alla MALL-implementeringar i studier designade för användning utanför klassrummet och fokuset har legat på andraspråksinläring. Men han fortsätter med att säga att området för MALL-studier är ojämnt, eftersom tillämpningsstudier ofta misslyckas med att rapportera språk, språkområden, använda enheter och miljöer i fråga. Dessutom är inlärningsresultat i dessa studier vanligtvis positiva, men inte särdeled tillförlitliga: projekt är korta och småskaliga,

och inlärningsvinster mäts subjektivt av instruktörer eller studenter själva. (Burston, 2014:105–106, 109, 113)

Ett flertal MALL-implementeringar fokuserar på att lära ut ordförråd. Studier med ordförrådet som det fokuserade område täcker 45 % av alla implementeringar, medan lyssnande, läsning och tal har mindre uppmärksamhet med 28 % av alla dessa studier. Grammatik, uttal, skrift och kultur vardera utgör mindre än 5 %. (Burston, 2014:111)

Både Komppa och Kotilainen (2019) och Burston (2014) kritiserar smarttelefoner som ett hjälpmedel. Komppa och Kotilainen påpekar att det egentligen inte finns någon stor skillnad mellan att lära sig med tryckt material som böcker och att lära sig med mobila enheter; det är bara användargränssnittet som ser annorlunda ut (Komppa & Kotilainen, 2019:117). Burston påstår att typiska kommersiella applikationer förlitar sig vanligtvis på samma typ av övningar, som ordmatchning, flervalsfrågor, ordförrådsspel, blank-fill- och dra-och-släpp-övningar. (Burston, 2014:108)

Inlärarnas attityder till teknologi är ett dominerande tema i MALL-forskning, samt inlärarnas avsikt att använda olika mobila hjälpmedel. Ofta är de inlärarnas erfarenheter som används att mäta hurdan påverkan mobilteknologin har på inläringen. (Viberg & Grönlund, 2012:6–7)

I Vibergs och Grönlunds (2012) översikt visar de flesta studier att inlärare har positiva attityder till mobil teknologi som ett verktyg i språkinläring, men de kan vara oroade över dess användbarhet och användarvänligheten av inläringssystem. (Viberg & Grönlund, 2012:6) I den första studien av två upptäckte Kondo, Ishikawa, Smith, Sakamoto, Shimomura och Wada (2012) att de inlärare som använde Nintendo DS-spelkonsolen för att studera självständigt för skolkurser hade ett högt intresse för studier och var särskilt nöjda med enhetens mobilitet. De upplevde också en förbättring av färdigheter i att skriva, tala och lyssna. Även om de också hade förbättrats i läsning hade de sannolikt svårt att läsa långa texter på en liten skärm. Den andra studien visade att även om eleverna hade använt enheten aktivt under den första terminen, minskade användningen när lärarens inflytande togs bort. (Kondo et al., 2012:178–179, 185)

3 ANALYS OCH RESULTAT

I detta kapitel behandlas respondenternas svar på enkäten (se bilagan). Analysen kommer att omfatta hela enkäten och svaren på den i stora drag i frågeordning. Kapitlet är uppdelat i fem avsnitt enligt teman: typ av hjälpmedel och språkval, användning av hjälpmedel, attityder jämfört med traditionell inlärning, nyttan med mobil- och nätbaserade hjälpmedel och utmaningar med mobil- och nätbaserade hjälpmedel.

Länken till enkäten delades ut i tre gymnasier i Uleåborg och besvarades av 36 personer mellan 21 februari–12 mars 2023. Varje respondent svarade inte på varje fråga, så antalet svar varierar. Fritextsvaren på de tre sista frågorna i enkäten var: 27 om studiernas meningsfullhet, 27 om utmaningar i studierna samt 19 fria kommentarer. En del av dem används som citat i detta kapitel.

3.1 Typ av hjälpmedel och språkval

Frågorna 2 och 3 behandlade olika mobil- och nätbaserade hjälpmedel. Nästan alla respondenter har använt någon mobilapplikation (97,2 %). Enligt respondenterna är mobilapplikationer den mest använda formen av mobil- och nätbaserade hjälpmedel i självständig språkinlärning. Quizlet (97,2 %) och Duolingo (58,3 %) är definitivt de mest populära än de andra alternativen (figur 1).

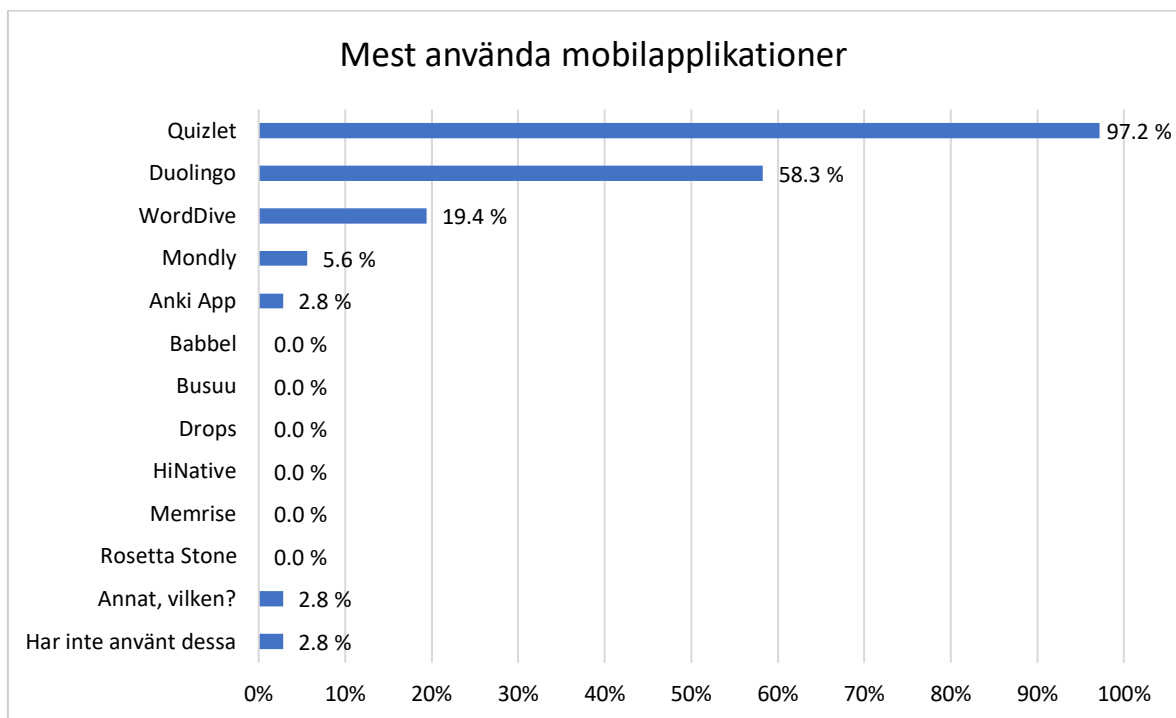
Mobilapplikationers popularitet är ingen överraskning. När man tittar på siffrorna kan man dra slutsatsen att varje respondent som har använt någon mobilapplikation har också använt Quizlet. Respondenterna berömmar Quizlet som ett lättåtkomligt och bra repetitionsverktyg:

Exempel 1: *Quizlet on helppokäyttöinen, myös hauska. Sieltä löytyy hyvin muiden ihmisten, kuten opettajien, tekemiä kertauspaketteja.* (Informant 1)

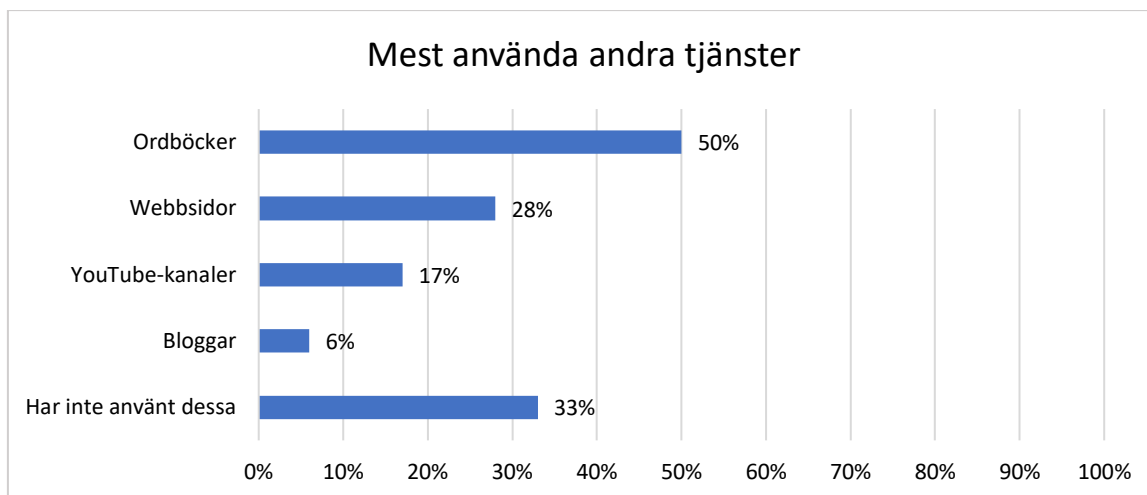
(Quizlet är lätt att använda, även rolig. Där hittar man ett stort urval av repetitionspaket som gjorts av andra människor, till exempel lärare.)

Användningen av andra hjälpmedel är något mindre: 66 % av respondenterna har använt webbsidor, bloggar, YouTube-kanaler eller ordböcker (figur 2). Av dessa alternativ framstod ordböcker definitivt som det vanligaste verktyget (50 %). 8 respondenter rapporterade att de har använt den mest populära tjänsten, den elektroniska ordboken sanakirja.fi. Men upp till 33 % av respondenterna har inte använt något av dessa hjälpmedel, inte ens ordböcker.

Materialet säger inte om respondenterna också använder fysiska ordböcker, men man förstår populariteten med nätordböcker med tanke på internets betydelse och omfattning. Det är lättare att bära med sig en mobiltelefon än en hel bok. Eftersom användningen av applikationer och andra typer av tjänster överlappar är det i någon mån möjligt att respondenterna använder båda, sida vid sida i sina studier.

FIGUR 1. Mest använda mobilapplikationer (n=36)

FIGUR 2. Mest använda andra tjänster (n=36)

Fråga 4 om de språk som studeras besvarades av 34 respondenter. Det vanligaste språk respondenterna har studerat självständigt är engelska (82 %). Svenska (52 %) och tyska (26 %) är också vanliga. Franska, italienska och spanska har studerats vardera av 16 % (figur 3). Alla dessa språk kan man vanligtvis studera i skolan, speciellt på gymnasienivå. Ett fåtal (1–5 personer) av respondenterna säger de har studerat bl. a. finska, japanska, koreanska och ryska. 74 % av respondenterna har studerat minst två olika språk, och 38 % har studerat minst fyra språk.

Språk som inte är tillgängliga i skolan är relativt sällsynta i detta material. Men självständiga studier har gjort det möjligt att studera dessa språk också. Att studera utanför skolan ökar friheten att välja språk, som en av respondenterna berättar:

Exempel 2: Voin suositella käyttämään sovelluksia, sillä erityisesti Suomen koulutusjärjestelmän valtakielten (englanti ja ruotsi) ulkopuolisten kielten opiskelu helpottuu. (Informant 2)

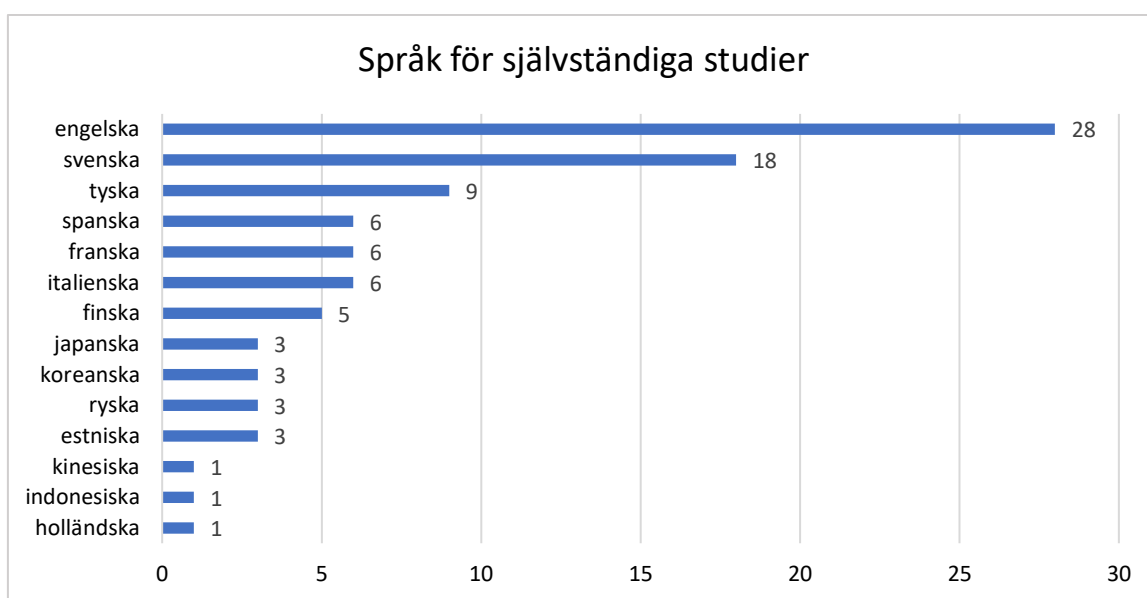
(Jag rekommenderar applikationer, eftersom det gör det lättare att studera språk utöver de dominerande språk i det finska utbildningssystemet.)

Det kan vara att respondenterna i detta urval tycker att så kallade skolspråk är viktigare och de stödjer studier i skolan med att lära sig mer på fritiden. En möjlig orsak till språkvalet kan vara språkets observerade nytta. Till exempel engelskan är i dagens värld nödvändig om man vill kommunicera utanför hemmet. Enligt Csizér och Zoltán (2005) innebär instrumentalitet

de upplevda fördelarna med målspråket. Nyttan av andraspråksfärdigheter är ofta den viktigaste faktorn för språkinläraren. (Csizér & Zoltán, 2005:21) Även respondenterna har funnit detta motiverande:

Exempel 3: *[Opiskelusta tekee mielekästä] hyödyke, jota kielistä voi saada tulevaisuudessa. (Informant 3)*

(Nyttan av språk i framtiden gör studierna meningsfulla.)

FIGUR 3. Språk för självständiga studier (n=34)

3.2 Användningen av hjälpmedel

Karakteristiskt för MALL är att inlärarna kan ta en apparat i handen när som helst oberoende av miljö och studietillfällen kan vara korta och spontana. I princip betyder det att inlärarna inte behöver planera när de ska studera.

I fråga 5 i enkäten om regelbundenheten med studierna är svaren varierande (tabell 1). 33,3 % av respondenterna studerar regelbundet, men någon mer än hälften beskriver sina studier som endast lite regelbundna. På samma sätt varierar planering av studerandet: det finns både personer som har något slags planer (44,4 %) och personer som har velat studera utan att tänka på tider på förhand (41,7 %). Ganska få säger att de bestämt planerar sina studier.

Regelbundenhet och planering av självständiga studier är svårt att generalisera när antalet respondenter är litet och svaren är mycket varierande. Många är mellan ytterligheterna i sina svar, det vill säga de studerar regelbundet och planerar sina studier bara ibland. Men upp till 85 % av respondenterna studerar åtminstone något regelbundet. Det är mer ovanligt att ha en plan för när man ska studera.

Enligt respondenterna är det ovanligt att studera mellan två andra aktiviteter. En fjärdedel av dem berättar att de studerar till exempel när de spelar någon språkapplikation på bussen men 33,3 % gör det inte. Däremot säger upp till 60,6 % att de studerar på hem- och skolresor (tabell 2). Enligt svaren på fråga 7 är det populärast att studera hemmet (93,3 %). Men det är inte alltid lätt att använda applikationerna i vardagen, som en svarande konstaterar:

Exempel 4: *[Opiskelusta tekee haastavaa] sovelluksien monimutkaisuus [...] sekä niiden käyttö esim. arkisissa tilanteissa.* (Informant 4)

(Applikationers komplexitet [...] och användning av dem, t.ex. i vardagliga situationer gör studierna utmanande.)

Självstyrning och självdisciplin är grundläggande färdigheter för att uppnå målen. Av alla påståenden i fråga 5 var det just framgången med studierna som delade mest åsikter (tabell 1). 38,9 % av respondenterna kan studera självständigt, men 30,5 % har ibland problem med att hitta tid för studierna eller hålla sig till schemat. De återstående 30,6 % har uppenbarligen problem med detta.

TABELL 1. Regelbundenhet och planering av studierna (n=36). 1= Stämmer inte, 2= Stämmer litet, 3= Stämmer mycket bra.

	1	2	3	Medelvärde
Jag studerar språk regelbundet.	13,9 %	52,8 %	33,3 %	2,2
Jag försöker att göra en plan för när jag ska studera.	41,7 %	44,4 %	13,9 %	1,7
Jag studerar språket i korta stycken mellan andra aktiviteter, t.ex. att gå igenom en spelnivå på bussen.	33,3 %	41,7 %	25,0 %	1,9
Jag har svårt att studera självständigt, för jag har inte tid, eller kan jag inte hålla mig till mina studieplaner.	38,9 %	30,5 %	30,6 %	1,9

TABELL 2. Situationer och platser för studier (n=33)

	n	procent
Hemma	31	93,9 %
På resor, t.ex. skol- och hemresor	20	60,6 %
På raster, på pauser	13	39,4 %
I kö, t.ex. i väntrummet	3	9,1 %
Annan plats/situation, vad?	4	12,1 %

3.3 Attityder jämfört med traditionell inläring

I detta avsnitt behandlas hur respondenternas attityder är jämförbara med traditionella inlärningsvanor (fråga 6). Med traditionella avses här studier som sker utan tidigare beskrivna mobil- och nätbaserade hjälpmedel. Dessutom kan traditionella studier vara bl.a. lärarledda studier eller självständiga studier med hjälp av tryckta material såsom läroböcker.

83,3 % av respondenterna förhåller sig åtminstone något positivt till tryckta inlärningsmaterial (tabell 3). 33,3 % skulle använda böcker och andra tryckta material hellre än mobilapplikationer och nätbaserade tjänster. Teknikens utveckling har ännu inte ersatt alla tryckta hjälpmedel. Respondenterna har också märkt fördelen med att skriva för hand och har kritik för mobilapparater:

Exempel 5: *Verkkopohjaisilla ohjelmilla ei opi kirjoittamaan kädellä, joka saisi kirjaimet ja sanat lihasmuistiin. (Informant 5)*

(Med nätbaserade program lär man sig inte att skriva för hand så att man skulle få in bokstäverna och orden i muskelminnet.)

Exempel 6: *[...] mielestäni [apuvälineillä] ei välttämättä opi kielen kirjoittamista yhtä hyvin kuin kynällä ja paperilla. Esim. japanin kirjainten kirjoittaminen on erilaista paperilla kuin puhelimen näytöllä. (Informant 6)*

(Jag tycker att man inte kan lära sig att skriva språket lika väl med [hjälpmedel] som med penna och papper. Till exempel att skriva japanskans bokstäver är annorlunda på papper än på skärmen på mobilen.)

Papper och penna är också viktiga för skrivandet. Andra än latinska alfabet kan vara svårare att öva på en telefon- eller surfplattas skärm, särskilt om det enda sättet att skriva är fingertoppen. Lärarna som var intervjuade av Luoma och Narsakka (2020) har också märkt att det fortfarande finns elever som vill använda bok och penna hellre än olika digitala verktyg. (Luoma & Narsakka, 2020:59)

Fördelen med mobila applikationer är dock att de är enkla att ta i bruk. Som en respondent svarar, är mobil- och nätbaserade hjälpmedel lättillgängliga:

Exempel 7: On helppoa opiskella apuvälineiden avulla. Kaikki löytyy melkein netistä. (Informant 7)

(Det är lätt att studera med hjälpmedel. Man hittar nästan allt på internet.)

Mobiltelefonen är också multifunktionell eftersom den kan användas både för kommunikation och studier. Med tanken på ökad mobilitet inom MALL (t.ex. Kukulska-Hulme & Shield, 2008:273) är det tydligen mer stressfritt att bara ha mobiltelefonen med sig ifall man plötsligt har en möjlighet att studera en stund.

Klassrumsmiljön har sina för- och nackdelar, och respondenterna är inte heller överens om huruvida det är ett sämre eller bättre alternativ än att studera självständigt. Det finns några respondenter (16,7 %) som inte vill studera på ett traditionellt, lärarhandlett sätt, men några (19,4 %) skulle vilja göra just det. Majoriteten är i mitten av dessa ytterligheter. Man kan märka både för- och nackdelar med självständigt studerande när man jämför det med traditionell studerande. Enligt gymnasisterna, positivt med självständigt studerande är möjligheten att studera asynkront, som man inte kan göra i klassundervisning.

TABELL 3. Attityder till inlärningsmetoder (n=36). 1= Stämmer inte, 2= Stämmer litet, 3= Stämmer mycket bra.

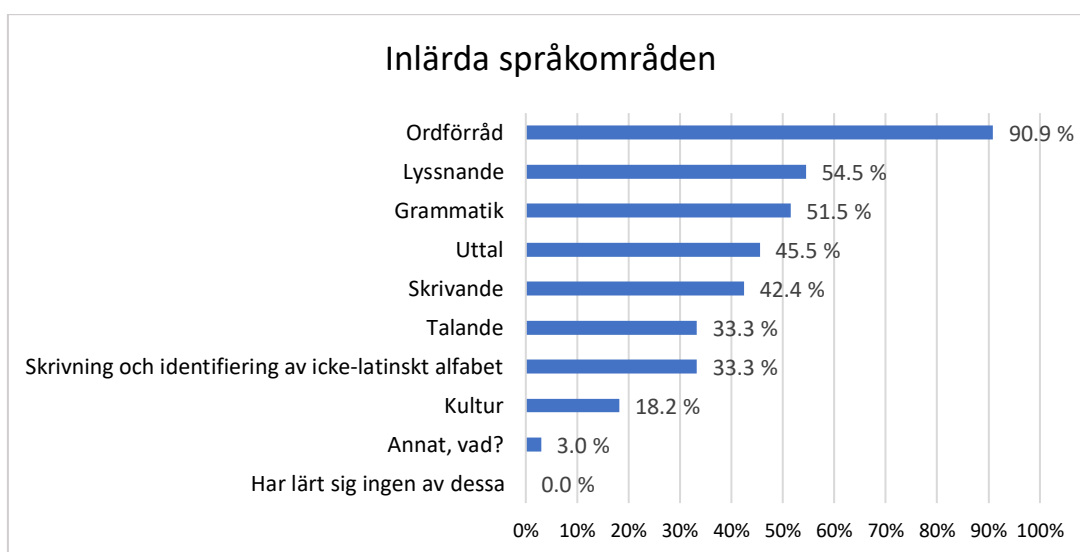
	1	2	3	Medelvärde
Jag skulle hellre använda tryckta läromedel, t.ex. läroböcker.	16,7 %	50,0 %	33,3 %	2,2
Jag skulle hellre studera i en klassrumsmiljö.	16,7 %	63,9 %	19,4 %	2,0
Mobil- och nätbaserade hjälpmedel har främjat mitt lärande.	5,6 %	44,4 %	50,0 %	2,4

3.4 Nyttan med mobil- och nätbaserade hjälpmedel

Mobil- och nätbaserade hjälpmedel har varit av nytta för respondenterna. 94,4 % av respondenterna tycker att dessa hjälpmedel har varit till stor eller viss hjälp med sina språkstudier (tabell 3).

Syftet med fråga 8 är att ta reda på vilka språkliga områden man lär sig med hjälp av hjälpmedel. Det finns flera definitioner på vad det är att kunna ett språk, men för inlärarna själva är det ofta viktigt att ha ett brett ordförråd (Tanskanen, 2019:317). Figur 4 visar att de har varit speciellt nyttiga för att lära sig ord. I detta fall har mobil- och nätbaserade hjälpmedel varit till nytta för språkinläringen. Ordförrådet har säkert utvecklats genom aktiv användning av ordböcker. Dessutom är många mobila applikationer baserade på ordförrådsrelaterade uppgifter som ordmatchning och ordförrådsspel (Burston, 2014:108).

90,9 % har utvecklat sitt ordförråd med mobil- och nätbaserade hjälpmedel. Ytterligare har hjälpmedel stött hörförståelse (54,5 %) och behärskandet av grammatik (51,5 %). Lite mindre än hälften av respondenterna känner också att de har lärt sig uttal (45,5 %) och skrivning (42,4 %). Hjälpmedel har dock inte varit lika användbara för att lära sig kultur, icke-latinska alfabet och talande.

FIGUR 4. Inlända språkområden (n=33)

Andra detaljer som gör självständiga studierna med hjälpmedel nyttiga och meningsfulla samlas in från fritextsvaren på frågorna 9 och 11. Den vanligaste fördelen respondenterna nämner är möjligheten att välja själv när man studerar. Respondenterna säger också att det är lätt och stressfritt att studera med hjälpmedel. Informant 8 beskriver flera respondenters tankar kring detta:

Exempel 8: *Itsenäisesti opiskellessa saa opiskella, milloin haluaa eikä tarvitse stressata siitä yhtä paljon.* (Informant 8)

(När man studerar självständigt kan man studera när och var man vill och man behöver inte stressa över det så mycket.)

Att studera utan exakt schema eller plan ger större rörelsefrihet även när inläringen går långsammare eller snabbare än beräknat. Men alla lär sig inte i samma takt och behöver mer tid eller stöd. En av respondenterna berättar hur självständiga studier gör det möjligt att repetera innehållet:

Exempel 9: *Asioita voi myös opiskella uudestaan ilman, että tuntuisi jäävänsä jälkeen. Koulussa, esimerkiksi, täytyy päättää välillä, että tekeekö kotitehtävät vai yrittääkö opiskella kieliopin uudelleen. Apuvälineiden kanssa saa itse päättää kaiken tämän.* (Informant 9)

(Man kan också studera en gång till utan att det känns som om man hamnar på efterkälken. I skolan, till exempel, måste man ibland bestämma sig om man ska göra hemläxor eller prova studera grammatik igen. Med hjälpmedel kan man själv bestämma allt detta.)

Några av respondenterna säger att tjänsterna var lätta att hitta. Det kom också upp att tjänsterna erbjuder vissa hjälpmedel för olika uppföljningssystem som applikationer och vissa tjänster har för att se hur mycket man har studerat under en viss tid. De erbjuder ofta också prov som ger ett visst betyg för kompetens. Eftersom utvärdering av din verksamhet är en viktig del av ett självständigt lärande (t.ex. White, 2008:2) kan dessa system vara särskilt användbara när inläraren söker efter en lämplig inlärningsstil och -takt.

Mångfalden i tjänsterna och de övningar som de innehåller berömdes också. Andra fördelar med hjälpmedel är enkel användning, praktiska genomföranden och känslan av framgång:

Exempel 10: *[Opiskelusta tekee mielekästä] käytännön ratkaisut (esim. äänijä videomateriaali, sekä käännöskieli).* (Informant 10)

(Praktiska lösningar (t.ex. ljud- och videomaterial och översättningsspråk) gör studierna meningsfulla.)

3.5 Utmaningar med mobil- och nätbaserade hjälpmedel

Utmaningarna behandlas i fråga 10 och delvis i fråga 11. Det första av de två största problemen respondenterna tar upp är bristen på självdisciplin och motivation. De kan också ha utmaningar när det gäller att schemalägga studierna. Som tidigare nämnts är det just självdisciplin och självstyrning i studiefrågor som är viktiga för framgången i studierna (t.ex. Grönlund, 2011 och Zimmerman, 2008). Ibland är det också svårt för respondenterna att förstå strukturen hos de ämnen som måste ordnas själva:

Exempel 11: *Lisäksi kielen opiskelun ja opiskeltavien asioiden rakenne, aikataulutus ja looginen järjestys puuttuu itsenäisesti opiskellessa.*

(Informant 11)

(Strukturen, schemat och den logiska ordningen av studerandet och saker man studerar saknas när man studerar självständigt.)

En annan viktig utmaning för respondenterna är att studera ensam utan lärare eller någon annan person som behöver råd. Kondo et al. (2012) observerade att de studerande som studerade självständigt efter att lärarhandledningen hade avslutats inte längre använde sina mobilenheter för studier i lika stor utsträckning. Forskare föreslår att lärarna ska stödja inlärarna även efter det att materialet har förberetts. (Kondo et al., 2012:185) Det finns dock ingen möjlighet till detta i helt självständiga studier. I stället måste man söka hjälp någon annanstans, t.ex. på internet, men inte heller detta kan ersätta de anvisningar och förklaringar som ges personligen.

I motsats till föregående avsnitt upplever vissa respondenter det svårt att hitta mobil- och nätbaserade hjälpmedel, eller att de är svåra att använda. Allt finns inte heller tillgängligt på finska. Fler utmaningar för webbaserade studier kommer från kommersiella element:

Exempel 12: Myös palveluiden tilaukset ja ilmaisversiot tuovat omia haasteitaan. Esim. Duolingossa on paljon mainoksia eikä kaikkea pääse oppimaan haluamassaan aikataulussa. (Informant 12)

(Beställningar och gratisversioner av tjänster innebär sina egna utmaningar. Till exempel på Duolingo finns det mycket annonser och man får inte studera allt enligt det schema man vill.)

Dessa kan fördröja eller störa studierna genom att distrahera från något som man studerar eller genom att avbryta koncentrationen. Jämfört med dessa är läroböckerna statiska och inget orelaterat innehåll har lagts till på sidorna. Ofta är applikationer gratis och erbjuder omfattande material även för användare av gratisversioner. Men applikationer fungerar inte nödvändigtvis för de mest ivriga inlärarna: spel-liknande applikationer kan ha ett begränsat antal "liv" som man inte kan fortsätta spela när man har slutat spela. Vid något tillfälle kan man också behöva betala för extra material. Respondenterna är dock inte alltid nöjda med materialet: ibland är materialet inte relevant och det kan också vara ofullständigt, när det t.ex. saknas något ämne i målspråket i ett programs urval.

Tekniken kan göra inläringen mer intressant, åtminstone i klassmiljön. Lärare som intervjuats av Luoma och Narsakka (2020) berättar att särskilt i början kan nya vanor inspirera eleverna att studera. Men när övningarna blir svårare kan entusiasmen minska. En av de intervjuade beskriver hur eleverna bara klickar på de rätta svaren på svåra uppgifter och försöker inte utföra uppgiften själv. (Luoma & Narsakka, 2020:58–59) Speciellt med spel-liknande mobilapplikationer kan risken för brådska vara stor: kvaliteten på inläringen påverkas negativt när inläraren försöker utföra sina uppgifter så snabbt som möjligt. Respondenterna hade nämnt samma ämne: snabbhet kan leda till att man inte lär sig ordentligt.

Andra problem med hjälpmedel är bl.a. tidigare nämnda brister i möjligheterna att skriva för hand och svårigheten att använda hjälpmedel. Alla tjänster och material finns inte heller tillgängliga på finska.

4 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet med denna avhandling var att ta reda på vilka mobil- och nätbaserade hjälpmedel gymnasieeleverna använder för att stödja ett självständigt språkinlärningsarbete och vilka erfarenheter de har av deras användbarhet och utmaningar. Materialet bestod av svar av 36 informanter i en webbenkät. Materialet analyserades både kvantitativt och kvalitativt genom innehållsanalys.

Eftersom urvalet är relativt litet kan resultaten av undersökningen inte generaliseras till en hel befolkning. Analysen och övervägandena lyckades dock och kan leda till slutsatser i samband med urvalet. Undersökningen gäller enskilda personers egna erfarenheter och tankar i ett visst urval och det är svårt att säga om resultaten skulle kunna upprepas på liknande sätt. Även om reliabiliteten är inte hög, är validiteten bra; enkäten var gjord för att besvara forskningsfrågor och materialet är lämpligt för att undersöka ämnet.

Enligt materialet, mobilapplikationer var de populäraste hjälpmedel, som nästan alla respondenterna har använt. Av dessa var Quizlet den populäraste mobilapplikationen. Den användes av alla som använder applikationer, men respondenterna hade inte använt de annars mest populära applikationer lika ofta. Bland de andra nätbaserade hjälpmedel användes ordböcker relativt ofta. Det var få som använde bloggar och YouTube-kanaler som stöd för språkinläring.

Det är svårt att göra någon generalisering av användningen av hjälpmedel, eftersom svaren var varierande. Många av respondenterna studerar regelbundet i viss utsträckning, men planerar inte det i förväg. Det spelar möjligen ingen roll om man har ett exakt schema för sina studier, utan man studerar och går igenom saker med jämna mellanrum när man märker att det är rätt tid att koncentrera sig på det. Det var vanligast att studera hemma; troligen fredar respondenterna sina studier i situationer där man inte behöver skynda sig. I denna mening är mobilt lärande inte riktigt så populärt som MALL-undersökningar antyder.

Resultaten gör det omöjligt att avgöra om läroböcker, klassmiljö och andra traditionella inlärningsmetoder är bättre eller populärare än att använda mobila enheter och studera självständigt. Valet mellan teknologi och papper är därför ganska personligt, men det finns stöd för båda. Den ideala situationen skulle kunna vara att moderna och traditionella metoder kombineras på ett sätt som passar individen. Åtminstone enligt respondenternas svar är anteckningsmaterial ett bra komplement till mobiltelefonen.

När man tittar särskilt på mobilapplikationer kan man vanligtvis bara studera på engelska eller andra stora språk. Det kan alltså vara så att en elev som vill lära sig mer engelska måste göra det med hjälp av en applikation som i sig själv bara fungerar på engelska. Det beror mycket på inlärares tidigare språkkunskaper hur väl hen kan lära sig ett främmande språk med hjälp av ett annat främmande språk. Om språkkunskaperna är bra, särskilt på engelska, kan man hitta mer läromaterial och kanske lära sig bättre.

När man studerar ensam kan man skapa en bättre omgivning till att koncentrera sig och välja en takt att gå igenom materialet som passar en. Ett ansenligt problem är ändå bristen på nödvändigt stöd från en lärare eller annat proffs. Kanske just dessa saker gör klassrumsmiljön antingen attraktiv eller motbjudande: å ena sidan ger lärarlett lärande en logisk tidtabell och stöd med studierna, men det betyder också att inlärares ska följa en studieplan gjord av andra.

Att studera självständigt innebär att man studerar i första hand för sig själv och behöver i allmänhet inte presentera sina inlärningsresultat för någon. Då är det mindre stressigt att studera. Samtidigt innebär det dock ansvar för sin aktivitet. Självstyrning och självdisciplin är viktiga färdigheter för att studierna ska lyckas väl. Att en del av respondenterna åtminstone ibland har svårt att hålla fast vid sina planer och att studierna är regelbundna visar att det fortfarande finns något att utveckla när det gäller självständigheten.

Varje respondent hade lärt sig mer om åtminstone någon del av språket, så det har inte varit meningslöst att använda dessa hjälpmedel. Men det skulle alltid vara bättre om mer än hälften eller en tredjedel av dem lärde sig mer. Intressant är att respondenterna har lärt sig uttal mer än att tala. Det bör också nämnas att kulturen påverkar kanske inte direkt språkets internalisering, men är en del av de kontexter där den används.

Många av de fördelar som respondenterna har angett gällde självständig inläring i sin helhet. De tyckte att det är bra att de själva får bestämma när och hur de ska studera. De kan till exempel välja rätt takt för sig själva, vilket kan vara mycket intensivt eller avslappnat beroende på inlärningsstil och annat schema. De kan också själva avgöra om de studerar med böcker, ljudinspelningar, bildkort, mobilapplikationer eller webbsidor för språkinläring.

Flera MALL-undersökningar har fokuserat på den vuxna befolkningen, så samma teman skulle kunna undersökas mer bland barn och ungdomar. Intressanta ämnen kan vara utveckling av metakognitiva förmågor vid användning av mobila enheter, och skillnader i inlärningsresultat i lärarledd utbildning och självständiga mobilinläring. Det skulle också

vara bra att titta på vikten av olika språkområden i mobilapplikationer, eftersom det skulle kunna ge nyttig information om deras användbarhet.

LITTERATURFÖRTECKNING

Material

Enkät svar besvarade av 36 informanter. Insamlingstid: 21 februari–12 mars 2023. Materialet bevaras hos skribenten och förstörs när avhandlingen har blivit godkänd.

Övriga källor

- Burston, Jack, 2014: The reality of MALL: Still on the fringes. I *CALICO Journal*, 31(1), s. 103–125.
- Cotterall, Sara & Murray, Garold, 2009: Enhancing metacognitive knowledge: Structure, affordances and self. I *System*, 37(1), s. 34–45.
- Csizér, Kata & Dörnyei, Zoltán, 2005: The internal structure of language learning motivation and its relationship with language choice and learning effort. I *The modern language journal*, 89(1), s. 19–36.
- Gonulal, Talip, 2019a: The development and validation of an attitude towards MALL instrument. I *Educational Technology Research and Development*, 67(3), s. 733–748.
- Gonulal, Talip, 2019b: The use of Instagram as a mobile-assisted language learning tool. I *Contemporary Educational Technology*, 10(3), s. 309–323.
- Grönlund, Agneta, 2011: Redskap för lärande? Återkoppling i samhällskunskap på gymnasiet. Licentiatuppsats i samhällsvetenskap. Karlstad: Karlstads Universitet.
- Luoma, Laura & Narsakka, Sini, 2020: "Ändå borde skolan förbereda elever inte endast för nutiden utan tio år framåt.": Svensklärares erfarenheter av användning av digitala läromedel i svenskundervisning. Pro gradu-avhandling i svenska. Jyväskylä universitet.
- Kondo, Mutsumi; Ishikawa Yasushige; Smith, Craig; Sakamoto, Kishio; Shimomura, Hidenori & Wada, Norihisa: Mobile assisted language learning in university EFL courses in Japan: Developing attitudes and skills for self-regulated learning. I *ReCALL*, 24(2), s. 169–187.
- Komppa, Johanna & Kotilainen, Lari, 2019: Mobiiliteknologia kielenoppijan tukena. I: *Kielenoppiminen luokan ulkopuolella*. Red. Av Kotilainen, Lari; Kurhila, Salla & Kalliokoski, Jyrki. Turenki: Hansaprint Oy. s. 114–140.
- Krippendorff, Klaus, 2019: *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Fjärde upplagan. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc..
- Kukulska-Hulme, Agnes, 2009: Will Mobile learning change language learning? I *ReCALL*, 21(2), s. 157–165.

- Kukulska-Hulme, Agnes & Shield, Lesley, 2008: An overview of mobile assisted language learning: From content delivery to supported collaboration and interaction. I *ReCALL*, 20(3), s. 271–289.
- Miangah, Tayeb Mosavi & Nezarat, Amin, 2011: Mobile-assister language learning. I *International Journal of Distributed and Parallel Systems*, 3(1), s. 309–319.
- Tanskanen, Sanna-Kaisa, 2019: Miten ja missä englantia opitaan luokan ulkopuolella? I: *Kielenoppiminen luokan ulkopuolella*. Red. Av Kotilainen, Lari; Kurhila, Salla & Kalliokoski, Jyrki. Turenki: Hansaprint Oy. s. 307–327.
- Traxler, John, 2005: Defining mobile learning. I *IADIS International Conference Mobile Learning*, 261, s. 261–266.
- Viberg, Olga & Grönlund, Åke, 2012: Mobile assisted language learning: A literature review. I *11th World Conference on Mobile and Contextual Learning*.
- Victori, Mia & Lockhart, Walter, 1995: Enhancing metacognition in self-directed language learning. I *System*, 23(1), s. 223–234.
- Zimmerman, Barry J., 2008: Investigating Self-Regulation and Motivation: Historical Background, Methodological Developments, and Future Prospects. I *American Educational Research Journal*, 45(1), s. 166–183.

BILAGA. Enkät för gymnasister

Kyselytutkimus on osa ruotsin kielen kandidaatintutkielmaani. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää lukiolaisten kokemuksia mobiili- ja verkkopohjaisista apuvälineistä vieraan kielen oppimisen apuna vapaa-ajalla. Tällaisia apuvälineitä ovat esimerkiksi mobiilisovellukset ja nettisivut, jotka tarjoavat oppimisympäristöjä tai tietoa kieleen liittyen.

Voit osallistua kyselyyn, jos olet oululainen lukiolainen, ja olet joskus käyttänyt jotain kielenoppimiseen suunniteltua mobiili- tai verkkopohjaista apuvälinettä.

Kysely on vapaaehtoinen ja anonymi, eikä yksittäisten vastaajien tunnistaminen ole mahdollista. Voit myös keskeyttää vastaamisen milloin tahansa. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10-15 minuuttia. Kysymykset käsittelevät mobiili- ja verkkopohjaisten apuvälineiden käyttöä ja niihin liittyviä mielipiteitä. Avointen kysymysten vastauksia voidaan käyttää sitaatteina. Jokainen vastaus on tärkeä!

Suostumalla kyselyyn annat luvan käyttää vastauksiasi osana tutkimusta.

Mikäli sinulla herää kysymyksiä, olethan yhteydessä alla olevaan osoitteeseen.

Sara Pönkkö
sara.ponkko@student oulu.fi

1. Haluan osallistua kyselytutkimukseen ja annan suostumukseni käyttää vastauksiani. *

- Kyllä
 Ei

Kielenoppimisen apuvälineet

Mobiilipohjaiset oppimisen apuvälineet pyrkivät tukemaan tiedon sisäistämistä tuomalla oppimateriaalit mukana kulkeviin laitteisiin kuten älypuhelimiin. Kielenoppimiseen keskittyvillä mobiilisovelluksilla voidaan harjoitella yhtä tai useampaa vieraan kielen osa-alueita ja voidaan myös simuloida kielen käyttöä todellisissa tilanteissa. Myös internet tarjoaa laajan valikoiman kielen oppimisen apuvälineitä kuten sanakirjoja, tietopankkeja, blogeja ja muita nettisivuja ja palveluja. Kaikista näistä apuvälineistä käytetään tässä kyselyssä termiä 'mobiili- ja verkkopohjaiset apuvälineet'.

Kyselyn tarkoituksena on kerätä tietoa näiden apuvälineiden käytöstä vapaa-ajalla, itsenäisessä opiskelussa. Vastaathan siis sen kokemuksen pohjalta, jota sinulla on koulun tai muun muodollisen opetuksen ulkopuolisesta opiskelusta. Älä ota huomioon tiedonhakua ja opiskelua, jota olet tehnyt koulutyötä varten. Jos opiskelet samaa kieltä sekä koulussa tai muussa opetuksessa että itsenäisesti, pohdi kokemuksiasi vapaa-ajan opiskelun kannalta.

2. Mitä näistä kielenoppimiseen liittyvistä sovelluksista olet käyttänyt? *

- Anki App
 Babbel

- Duolingo
- HiNative
- Memrise
- Mondly
- Rosetta Stone
- Quizlet
- WordDive
- Muu, mikä?

En ole käyttänyt mitään näistä

3. Mitä muita verkkopohjaisia kielenoppimisen apuvälineitä olet käyttänyt? *

Nettisivut; palvelun nimi:

YouTube-kanavat; kanavan nimi:

Sanakirjat; palvelun nimi:

Blogit; blogin nimi:

En ole käyttänyt mitään näistä

4. Mitä kieliä opiskelet/olet opiskellut itsenäisesti?

Myös koulussa opiskelemaasi kielet lasketaan, mikäli käytät aikaa sen itsenäiseen opiskeluun koulun ulkopuolella.

5. Arvioi, kuinka hyvin seuraavat väittämät itsenäisestä kielenopiskelusta pitävät paikkansa kohdallasi. *

Kaikki kysymykset koskevat opiskelua mobiili- ja verkkopohjaisten välineiden avustuksella.

1= Ei pidä paikkansa

2= Pitää hieman paikkansa

3= Pitää hyvin paikkansa

	1	2	3
Opiskelen kieltä säännöllisesti.	☐	☐	☐
Pyrin tekemään suunnitelman siitä, milloin opiskelen.	☐	☐	☐
Opiskelen kieltä lyhyissä pätkissä muiden toimien välissä, esim. pelaan läpi yhden tason bussissa.	☐	☐	☐
Minun on vaikea opiskella itsenäisesti, koska minulla ei ole aikaa, tai en saa pidettyä kiinni opiskelusuunnitelmistani.	☐	☐	☐

6. Arvioi, kuinka hyvin seuraavat väittämät itsenäisestä kielenopiskelusta pitävät paikkansa kohdallasi. *

Kaikki kysymykset koskevat opiskelua mobiili- ja verkkopohjaisten välineiden avustuksella.

1= Ei pidä paikkansa

2= Pitää hieman paikkansa

3= Pitää hyvin paikkansa

	1	2	3
Mobiili- ja verkkopohjaiset apuvälineet ovat edistäneet kielenoppimistani.	☐	☐	☐
Käyttäisin mieluummin painettuja oppimateriaaleja, kuten oppikirjoja.	☐	☐	☐
Opiskelisin mieluummin luokkaympäristössä.	☐	☐	☐

7. Milloin/missä käytät mobiili- ja verkkopohjaisia kielenoppimisen apuvälineitä?

- Kotona
- Matkoilla, esim. koulu- ja kotimatkoilla
- Välitunneilla, tauoilla
- Jonottaessa, esim. odotushuoneessa
- Muu paikka/tilanne, mikä?

8. Mitä näistä kielen osa-alueista olet oppinut mobiili- ja verkkopohjaisten välineiden avustuksella?

- Sanasto
- Kielioppi

- Kirjoitusmerkkien kirjoittaminen ja tunnistaminen (muut kuin latinalaiset aakkoset)
 - Kirjoittaminen
 - Kuuntelu
 - Ääntäminen
 - Puhuminen
 - Kulttuuri
 - Muu, mikä?
-
- En ole oppinut mitään näistä

9. Mikä tekee itsenäisestä opiskelusta mielekästä?

Pohdi ensisijaisesti mobiili- ja verkkopohjaisten apuvälineiden kannalta.

10. Mikä tekee itsenäisestä opiskelusta haastavaa?

Pohdi ensisijaisesti mobiili- ja verkkopohjaisten apuvälineiden kannalta.

11. Vapaa sana. Tässä voit halutessasi kommentoida itsenäistä kielenopiskelua tai mobiili- ja verkkopohjaisten apuvälineiden käyttöä opiskelun tukena.
